

5.11.2015

HALLINTOVALIOKUNTA

Viite: Valtioneuvoston selvitys: Asedirektiivin muuttaminen (E 60/2015 vp)

Komissio on parhaillaan valmistelemassa asedirektiivin (91/477/ETY) muutosesitystä, jota odotetaan julkaistavaksi vuoden 2015 lopulla. Esityksen perusteena on viitattu erityisesti viimeaikaisiin, eurooppalaisten turvallisuudentunnetta murentaneisiin, laittomilla sarjatuliaseilla suoritettuihin terrori-iskuihin Pariisissa, Brysselissä ja Kööpenhaminassa.

Muutoksen laajuus

Ennakkotietojen mukaan komission esityksessä asedirektiivin muuttamiseksi tullaan ehdottamaan ainakin seuraavia muutoksia:

- 1) Sarjatuliaseiden (ampuma-asedirektiivin A-luokka) hankinnan ja hallussapidon täyskielto siviileiltä, myös pysyvästi deaktivoituina (asekeräilijät). Vielä on epäselvää koskisiko tiukennus sarjatuliaseiden lisäksi myös kohdassa 2 mainittuja aseita.
- 2) Rynnäkkökivääriä tai konepistoolia ulkoisesti muistuttavien puoliautomaattisten (itselataava kertatuli) aseiden siirtäminen direktiivin A-luokkaan, johon kuuluviin aseisiin voidaan antaa lupia vain erittäin rajoitetuin perustein. Rajausta koskisi puoliautomaattiasesta vain sellaisia, jotka toimintatapaa lukuun ottamatta vastaavat sarjatuliaseita.
- 3) Aseiden internetissä tapahtuvan kaupan rajoittaminen yksityishenkilöiltä (enempää täsmentämättä). Komissio on selvittänyt, onko verkossa tapahtuva ampuma-aseiden, aseiden osien ja ampumatarvikkeiden täydellinen myynti- ja ostokielto EU:ssa mahdollinen.

Todennäköisimmin kohtien 2) ja 3) mukaiset kiellot koskisivat vain uusia aselupia. Takautuva kielto pitäisi tehdä perustuslain säätämisjärjestyksessä (omaisuudensuoja), ja aseiden lunastukseen liittyisi käytännön haasteita. Valtion tulisi mm. korvata menetettyjen aseiden rahallinen arvo. Tämä johtaisi helposti ns. valtion arvojen käyttöön eli muihin kuin käypiin arvoihin, etenkin kun lunastushetkellä aseille ei olisi markkinoita.

Avoimet tulkintakysymykset

Nykyisessä ampuma-aseita koskevassa direktiivissä säädetään, että tietyt aseet, kuten luokkaan A luokitellut automaattiasheet, ovat niin vaarallisia ja niiden laillinen siviilikäyttö niin vähäistä, ettei

niitä pitäisi hyväksyä siviilikäyttöön. Direktiivissä edellytetään, että tarkkuusammunnan harrastajat ja metsästäjät käyttävät muuntyyppisiä, luokkaan B kuuluvia aseita, kuten puoliautomaattiasseita. Tulevassa komission esityksessä oltaisiin käytännössä kieltämässä sellaiset puoliautomaattiasseet, jotka toimintatapaa lukuun ottamatta vastaavat sarjatuliasseita, kuten rynnäkkökivääriä.

Koska juuri toimintatapa (sarjatuli) määrittää direktiivin luokkaan A kuuluvia aseita, on epäselvää, mitä tarkoitetaan aseella, joka ”toimintatapaa lukuun ottamatta vastaa sarjatuliasetta”. Mahdollisesti huomiota kiinnitettäisiin joihinkin ulkonäöllisiin ominaisuuksiin, jotka yhdistävät useimpia konepistooleja ja rynnäkkökivääreitä ja toisaalta toiminnallisessa urheiluammunnassa käytettyjä puoliautomaattisia kivääreitä, mutta jotka itsessään eivät vaikuta aseiden tulivoimaan tai vaarallisuuteen.

Suomen lainsäädännössä (ampuma-aselaki, 1/1998) ampuma-aseiden toimintatavat on jaoteltu seuraavasti: kertatuli, lippaallinen kertatuli, itselataava kertatuli ja sarjatuli. Näistä *itselataavalla kertatulella* tarkoitetaan toimintatapaa, jossa ampuma-ase latautuu ja virittyy jokaisen laukauksen jälkeen automaattisesti ja jossa aseella voidaan laukaista yhdellä liipaisimen painalluksella vain yksi patruuna kussakin patruunapesässä; *sarjatulella* tarkoitetaan toimintatapaa, jossa ampuma-ase latautuu ja virittyy jokaisen laukauksen jälkeen automaattisesti ja jossa aseella voidaan laukaista yhdellä liipaisimen painalluksella peräkkäin useita patruunoita.

Edellä mainituista ainoastaan sarjatulitoimista asetta pidetään ampuma-aselaisissa *erityisen vaarallisena ampuma-aseena*. Suomen tulisikin puolustaa itselataavan kertatulen pitämistä kokonaan muutosesityksen soveltamisalan ulkopuolella.

Vaikutukset Suomessa

Laajuudesta riippuen suunniteltu asedirektiivin muutos tulisi vaikuttamaan Suomessa seuraaviin toimintoihin: *reserviläisammuntaan, urheiluammuntaan, metsästykseen ja asekeräilyyn*.

1) Sovelletun reserviläisammunnan (SRA) harrastajia on Suomessa vähintään tuhansia. Lajissa käytetään lähinnä rynnäkkökivääriä ulkoisesti muistuttavaa, itselataavaa kertatululta ampuvaa ”reserviläiskivääriä”. Näiden aseiden kieltäminen lopettaisi reserviläisammunnan nyky muodossaan käytännössä kokonaan. Omaehtoinen ampumaharrastus ylläpitää reserviläisten ampumataittoa ilman valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Koska reserviläiset muodostavat 95 prosenttia puolustusvoimien sodan ajan vahvuudesta, vapaaehtoista ampumatoimintaa voidaan pitää merkittävänä osana Suomen puolustusratkaisua. Jäsenmaan maanpuolustuskyvyn heikentäminen ei voi olla EU:n päätettävissä oleva asia.

2) Practical-ammunta (IPSC) on yksi Suomen suosituimmista, ja maaillemme eniten kansainvälistä menestystä tuoneista, urheiluammunnan lajeista. Practical-ammunnalla on Suomessa tuhansia harrastajia. Rynnäkkökivääriä ulkoisesti muistuttavien, itselataavaa kertatululta ampuvien kiväärien kieltäminen lopettaisi kivääri-practicalin harrastuksen Suomessa.

3) Metsästyksessä puoliautomaattisia aseita käytetään nykyisin paljon. Tietyissä jahtimuodoissa (ajohajdit) nopea toinen laukaus on tarpeen jo eläinsuojelullisista syistä; jahdin eettisyys ja saaliin talteen saaminen on vastuullisille metsästäjille tärkeää.

4) Kielto koskisi asekeräilijöiden kohdalla paitsi toimivia sarjatuliaseita myös kiellettäviin aseluokkiin kuuluneita mutta pysyvästi deaktivoituja aseita. Deaktivoitujen aseiden osalta kiellon tulisi vähimmillään perustua siihen, että deaktivoitu ase voidaan helposti muuntaa ampuma-aseeksi. Pelkän ulkoisen yhdennäköisyyden ei tulisi riittää kiellon perusteeksi.

Elinkeinovaikutukset

Komissio on luvannut varmuutta laillisille tuottajille ja ampuma-aseiden omistajille. Kaavailtu asekielto puuttuisi kuitenkin pahimmillaan elinkeinovapauteen ja omaisuuden suojaan. Aseiden valmistus, myynti ja osto ovat osa EU:n sisämarkkinoita; olisi nurinkurista jos komissio pyrkisi haittaamaan laillista elinkeinoa ilman riittäviä perusteluja ja realistisia tavoitteita.

Elinkeinoon näkökulmasta kielto vaikuttaisi asevalmistajiin, jotka ovat sijoittaneet varoja mm. turvallisten ja varmatoimisten puoliautomaattiaseidien kehitystyöhön. Myös asekaupan menetykset voisivat olla mittavia, jos varastoihin jäisi kielletyiksi säädettäviä aseita. Pitkä siirtymäaikakaan ei välttämättä korvaisi vahinkoa asekauppiaille.

EU on rakennettu vapaan vaihdannan alueeksi, ja e-kaupan helpottaminen on osa EU:n sisämarkkinoiden nykyistä kehittämistä. Aseiden nettikaupan rajoittaminen toimisi tätä tavoitetta vastaan vaikeuttaen elinkeinojen harjoittamista ja aseiden sekä mahdollisesti aseosien ja patruunoiden myymistä ja ostamista erityisesti syrjäseuduilla ja pitkien etäisyyksien maissa, kuten Suomessa.

SUOSITUKSET

EU:n toimivallan jako

Annetun toimivallan periaatteen mukaisesti unioni toimii ainoastaan jäsenvaltioiden sille perussopimuksissa antaman toimivallan rajoissa. Puolustuspolitiikkaa koskevat perusratkaisut kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan, ja Lissabonin sopimuksella erityisesti kansallinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla. Koska maanpuolustus siten kuuluu jäsenmaiden toimivaltaan, ja koska maanpuolustuksen kannalta riittävää joukkojen vahvuutta ei Suomessa saavutettaisi ilman toimintakykyistä reserviä, EU ei voi säädöksillään rajoittaa reservin harjoittelua. Reservin harjoittelumahdollisuutta tulee puolustaa painokkaasti ja toimivaltakysymys saattaa komission tietoon jo ennen direktiivin muutosesityksen julkaisua.

Toimenpiteiden oikeasuhtaisuus

Euroopan unionin sisäisen turvallisuuden prioriteetteihin kuuluu terrorismin ja ampuma-aseiden laittoman kaupan torjunta. Komission tiedonannon COM(2013) 716 (*Ampuma-aseet ja EU:n sisäinen turvallisuus: kansalaisten suojeleminen ja laittoman kaupan estäminen*) keskeisiin tavoitteisiin kuuluu turvata aseiden lailliset markkinat, vähentää ampuma-aseiden kulkeutumista rikollisiin käsiin, kohdistaa enemmän painetta rikollismarkkinoihin sekä tehostaa tiedustelutoimintaa. Mikäli ennakkotiedot asedirektiivin muutosesityksen sisällöstä pitävät paikkansa, säädösesityksellä tullaan

puuttumaan lähinnä siviilien saatavilla oleviin laillisiin aseisiin sen sijaan että toteutettaisiin aseiden laitonta kauppaa ehkäiseviä toimia.

Annetun toimivallan periaatteen mukaisesti jaetun toimivallan kohdalla unionin tulee käyttää toimivaltaansa suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Komission esittämiä toimenpiteitä kansalaisten suojelemiseksi ja laittoman asekaupan estämiseksi ei voida pitää oikeasuhtaisina, mikäli ne kohdistuvat lähinnä laillisiin aseisiin.

Toimenpiteiden relevanssi

EU:n alueella tavattavien laittomien aseiden hankintareitit eivät välttämättä liity Euroopan unioniin tai sen kansalaisiin mitenkään. Komissio myöntääkin ulkoisen ulottuvuuden (kolmansien maiden) roolin asiassa, mutta tämä ei juuri näy käytännön toimenpiteissä. Laittomien aseiden määrä EU:ssa ei välttämättä juurikaan vähene laillisia aseita kieltämällä.

Kansallisten aselainsäädäntöjen harmonisointi asedirektiivin vaatimuksia vastaavasti ei myöskään perustele näin jyrkkiä rajoituksia. Suomessa jo nyt aselupien myöntäminen on erittäin tarkkaan valvottua viranomaistoimintaa, josta säädetään ampuma-aselaissa. Paitsi ampuma-aseiden, myös aseiden osien ja patruunoiden hankkiminen ja hallussapito on säädetty luvanvaraiseksi. Kadonneiden aseiden jäljitettävyyden parantamiseksi ampuma-aseisiin on tehtävä valmistusmerkinnät. Aselain kiristyksillä ei saada enää tehtyä merkittäviä parannuksia kansalaisten turvallisuuteen.

Pariisin, Brysselin ja Kööpenhaminan terrori-iskut toteutettiin laittomasti hallussapidetyillä sarjatuliaseilla, joiden laillinen hankkiminen ja hallussapito olisi jo nykyisen lainsäädännön puitteissa käytännössä mahdotonta. Toisaalta laillisesti hallussapidetyillä itselataavaa kertatulta ampuvilla urheiluaseilla tehdään äärimmäisen harvoin rikoksia Suomessa tai muualla Euroopassa. Ammunnan harrastajien ja asekeräilijöiden kollektiivinen rankaiseminen tapahtumista, joihin he eivät millään tavalla liity, ei todennäköisesti lisää eurooppalaisen integraation ja lainsäädännön hyväksyttävyyttä jäsenmaiden kansalaisten silmissä.

Kunnioittavasti, 5.11.2015

Jussi Halla-aho
Euroopan parlamentin jäsen